

การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกในบทละครภาษา ฝรั่งเศสเรื่อง *En attendant Godot* ของซามูเอล เบ็คเค็ต

ภาคภูมิ ใจมีอารี*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย

An Analysis of Interaction between Protagonists in French Play *En attendant Godot* of Samuel Beckett

Parkpoom Jaimeearee*

Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 23 September 2021

Revised 14 December 2021

Accepted 29 December 2021

คำสำคัญ

ปฏิสัมพันธ์

ตัวละครเอก

บทละคร

วาทกรรมวิเคราะห์

Keywords:

Interaction

Protagonists

Drama

Discourse Analysis

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett โดยนำทฤษฎีการวิเคราะห์บทสนทนาและวาทกรรมวิเคราะห์มาประยุกต์ใช้ งานวิจัยชิ้นนี้จึงไม่ได้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครในเชิงวรรณกรรม ผลการวิจัยพบว่าลักษณะการใช้ภาษาในบทสนทนาของตัวละครเอกมี 8 ประเภท คือ การพูดตะกุกตะกัก การพูดซ้ำไปซ้ำมา การพูดผิดไวยากรณ์ การพูดคำหยาบ การพูดขัดจังหวะ การใช้ภาษาที่ไม่สัมพันธ์กับการกระทำ การใช้คำที่มีความหมายเหมือน และการใช้ประโยคคำสั่ง ลักษณะการใช้ภาษาของตัวละครยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพอารมณ์และจิตใจที่มีความวิตกกังวล ไม่นั่นใจกับสิ่งที่ยังมาไม่ถึง

ผลการวิจัยยังพบอีกว่า หากปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันจะเกิดขึ้นได้ต้องมีจุดประสงค์ในการสื่อสาร คู่สนทนาต้องมีเป้าหมายที่ต้องการจะสื่อสารความต้องการของตนเอง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกในบทละครเรื่องนี้กลับเกิดขึ้นจากการพูดคุยและการกระทำที่ไม่มีสาระแก่นสาร ในระหว่างที่ตัวละครเอกชื่อ Godot ตัวละครเอกสื่อสารระหว่างกันเพียงเพื่อใช้เวลาและกำจัดความเฝ้าเท่านั้น การสนทนาระหว่างกันไม่มีจุดประสงค์ของการสื่อสารที่แน่วแน่และชัดเจน คำพูดและการกระทำของตัวละครเอกนำไปสู่สิ่งที่เรียกว่า “ความแปลกวิสัย” ของการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett จึงเป็นการสื่อสารที่ไม่สัมฤทธิ์ผล

* Corresponding author

E-mail address: pjaimeearee@gmail.com

Abstract

This study aims to analyze the interactions between the protagonists in Samuel Beckett's drama *En attendant Godot*. The theory of dialogue analysis and discourse analysis were applied; hence, the literary analysis on interactions among protagonists was not employed in this study. The results showed that the language characteristics found in the protagonists' dialogues included repetitions, grammatical errors, foul language, interruption, uses of language that were not associated with actions, uses of synonymous words, and uses of imperative sentences. The characters' language characteristics also reflected emotional and psychological conditions of anxiety and instability of events not yet to come.

The study also found that everyday interactions occurred with communicative purposes. Interlocutors were targeting to communicate their needs. The interactions among the protagonists in this play arose from chitchatting dialogues and nonsensical actions. While the protagonist waited for Godot, the protagonists communicated with each other only to kill time and eliminate silence. The conversations did not express clear communicative purposes. The protagonist's words and actions led to what was known as the "absurdity" of communication. The interaction between the protagonists in Samuel Beckett's drama *En attendant Godot*, thus was considered communication failure.

1. เนื้อหาโดยย่อของบทละครเรื่อง *En attendant Godot*

สำหรับบทละครเรื่อง *En attendant Godot* นั้น Samuel Beckett ได้ประพันธ์ไว้ในปี ค.ศ. 1952 และได้ออกแสดงครั้งแรกในปี ค.ศ. 1953 โครงสร้างของบทละครประกอบไปด้วย 2 องก์ โดยองก์ที่หนึ่งเปิดฉากมาพร้อมกับเวทีที่ว่างเปล่า มีเพียงต้นไม้ที่สลัดใบทั้งหมดทั้งต้นเป็นองค์ประกอบจากเท่านั้น Estragon ซึ่งเป็นคนเร่ร่อนและเป็นหนึ่งในตัวละครเอกกำลังถอดรองเท้า ณ ที่นั้น Vladimir ซึ่งเป็นตัวละครเอกอีกคนหนึ่ง จะเดินทางมาพบกับ Estragon เพื่อพูดคุยกันในเรื่องสัพเพเหระทั่วไป ทั้งเรื่องชีวิตประจำวัน เรื่องความตาย เรื่องความทุกข์ ความเจ็บปวดต่าง ๆ นานา ทั้งคู่พูดคุยกันไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีจุดมุ่งหมายของการสนทนาอย่างแน่ชัด เป็นเพียงการพูดคุยกันในเรื่องต่าง ๆ เพื่อฆ่าเวลาและทำลายความเงียบในระหว่างรอ Godot ผู้ซึ่งจะเข้ามามีบทบาทและเปลี่ยนชีวิตของพวกเขา ในระหว่างที่รอ Godot ตัวละครที่ชื่อว่า Pozzo กับ Lucky ซึ่งเป็นตัวละครที่ถูกลดทอนความเป็นมนุษย์ก็เข้ามาพูดคุยกับ Estragon และ Vladimir Pozzo เล่าให้ Estragon และ Vladimir ว่าเขาอยากจะขาย Lucky เพราะไม่มีประโยชน์อะไรต่อเขาอีกแล้ว สิ่งเดียวที่ Lucky ทำได้คือเดินตามคำสั่ง Pozzo ยังพูดคุยกับตัวละครเอกทั้ง 2 คนนี้ในเรื่องต่าง ๆ ทั่วไป การเข้ามาของ Pozzo และ Lucky ก็ไม่ได้ทำให้บรรยากาศมีชีวิตชีวาขึ้นมาแม้แต่น้อย ตัวละครเอกทั้ง Estragon และ Vladimir ก็ยังคงรอคอย Godot ต่อไปด้วยความเบื่อหน่าย ในที่สุด Pozzo และ Lucky ก็จากไป ปล่อยให้ Estragon และ Vladimir อยู่กันเพียงแค่นี้ 2 คนต่อไป ทั้ง Estragon และ Vladimir อยากที่จะออกไปจากสถานที่แห่งนี้เหมือนกับ Pozzo และ Lucky แต่ก็ทำไม่ได้เพราะพวกเขาต้องรอ Godot ณ ที่แห่งนี้ องก์ที่หนึ่งปิดฉากลงด้วยเสียงของเด็กชายคนหนึ่งที่บอกพวกเขาว่า Godot จะไม่มาในคืนนี้ แต่จะมาในวันรุ่งขึ้นแทน ซึ่งทำให้ทั้ง Estragon และ Vladimir ต้องรอ Godot ต่อไป

องก์ที่สองเปิดฉากในวันรุ่งขึ้น ณ ที่เดิม เวลาเดิม แต่สิ่งที่เปลี่ยนไปก็คือต้นไม้ผลิใบใหม่ ซึ่งบ่งบอกถึงกาลเวลาที่ผันผ่าน Vladimir มีความสุขมากขึ้นและพยายามพูดคุยเรื่องที่เกิดขึ้นเมื่อวานกับ Estragon แต่ตัวละครทั้งสองกลับไม่สามารถจดจำเรื่องราวที่เกิดขึ้นเมื่อวานได้เลย Vladimir และ Estragon จึงหยุดพูด ในระหว่างความเงียบนั้น Vladimir ก็ลุกขึ้นมาออกกำลังกายและเหลือบไปเห็นว่า Pozzo และ Lucky เดินกลับมาหาพวกเขาอีกครั้ง ทั้ง Pozzo และ Lucky บรรทุกของมาเต็มหลังและขอร้องให้ Estragon ช่วย แต่ Estragon ปฏิเสธ Vladimir รีบเข้าไปช่วยยกของ แต่ทั้ง Vladimir Pozzo และ Lucky ก็ล้มลงพร้อมกัน และทำให้ Estragon ที่ยืนอยู่ล้มไปด้วย ทั้ง Estragon และ Vladimir สังเกตว่า Pozzo นั้นตาบอด ส่วน Lucky นั้นเป็นใบ้ โดยที่ Pozzo ไม่สามารถบอกได้ว่าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นกับเขาและ Lucky เมื่อไหร่ หลังจากนั้น Pozzo ก็พา Lucky เดินจากไป ทั้ง Vladimir และ Estragon ก็กลับมาอยู่ด้วยกันเพียงแค่นี้ 2 คนอีกครั้ง หลังจากนั้น Vladimir ก็ได้ยินเสียงจากเด็กชายคนเดิมมาบอกว่า

Godot จะไม่มาในคืนนี้ แต่จะมาพรุ่งนี้แทน Vladimir ยังคงรอ Godot ต่อไป ในขณะที่ Estragon เกิดความเบื่อหน่ายจึงคิดแขวนคอฆ่าตัวตาย แต่เชือกขาดจึงไม่สำเร็จ Estragon ชักชวนให้ Vladimir ไปหาเชือกที่เหนียวกว่านี้ แล้วพรุ่งนี้ผูกคอตายไปพร้อมกัน แต่สุดท้ายเชือกก็ขาดอีก สิ่งเดียวที่ทั้งคู่ทำได้ ณ เวลาคือการรอ Godot ต่อไป องค์กรที่สองปิดฉากลง

เนื้อเรื่องโดยย่อของบทละครเรื่อง *En attendant Godot* ที่สะท้อนผ่านบทสนทนาของตัวละครเอกแสดงให้เห็นแนวความคิดเรื่อง “ความแปลกวิสัย” (Absurd) ที่เกิดขึ้นได้ในการใช้ชีวิตของมนุษย์ การกระทำหรือการสนทนาที่หาแก่นสารไม่ได้เป็นเพียงการกระทำที่ไร้สาระเพื่อฆ่าเวลาเท่านั้น มีนักวิชาการจำนวนมากพยายามที่จะตีความว่า Godot ที่ Estragon และ Vladimir รอ นั่นคือใคร หลายคนบอกว่าจะน่าจะเป็น “พระเจ้า” โดยการวิเคราะห์ทางด้าน L'épistémologie ว่า Godot ก็คือ God ในภาษาอังกฤษ แต่ Samuel Beckett ก็ออกมายืนยันภายหลังว่าเขาไม่ได้ต้องการสื่อถึงพระเจ้าแต่อย่างใด ต่อมา ได้มีการตั้งข้อสังเกตว่าตัวละครเอกในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* อาจหมายถึงชาวยิวที่อยู่ในฝรั่งเศสช่วงการบุกยึดกรุงปารีสของทหารนาซี การพูดคุยหรือบทสนทนาระหว่าง Estragon และ Vladimir ที่หาสารแก่นสารไม่ได้ และไม่ปะติดปะต่อกัน สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะจิตใจที่หดหู่ อ้างว้าง ทุกข์ทรมาน สิ้นหวัง และเจ็บปวดของชาวยิวที่ตกอยู่ภายใต้การยึดครองของทหารนาซีในปี ค.ศ. 1953 หนึ่งปีให้หลังจากที่ Samuel Beckett ตีพิมพ์บทละครเรื่องนี้

2. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

“ปฏิสัมพันธ์” (L'interaction) คือการกระทำที่คู่สนทนามีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมายของการสื่อสารร่วมกันระหว่างคน 2 คนหรือมากกว่านั้น การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์มีจุดประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการศึกษาโครงสร้าง และกฎของบทสนทนาในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นการเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่จริงในบริบทการสนทนาจริง ในยุคที่เทคโนโลยีทางการสื่อสารได้รับการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว การพบปะของผู้คนจากที่มานั้นหลากหลายมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม จึงเกิดขึ้นได้ง่ายและรวดเร็ว ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ผู้คนต่างพบปะและสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างกันโดยไร้พรมแดน การศึกษาปฏิสัมพันธ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสามารถทำให้สังคมได้เรียนรู้ และเข้าใจความรู้สึก ความคิด รวมถึงพฤติกรรมของผู้คนที่ มีพื้นฐานของชีวิตที่แตกต่างกันและมีความหลากหลายได้ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การศึกษาปฏิสัมพันธ์ในยุคแรกเริ่มเมื่อราว 40 ปีก่อน ซึ่งศาสตร์นี้ได้เกิดขึ้นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกา เป็นการมุ่งเน้นการเก็บข้อมูลบทสนทนาจากในบริบทชีวิตประจำวัน และในชั้นเรียนตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นหลัก (ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง

ผู้สอนและผู้เรียนในชั้นเรียน) (Sacks, 1984) การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์โดยการใช้งานวรรณกรรมเป็นฐานข้อมูล (Data Base) โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางวาทกรรมวิเคราะห์ (Discourse Analysis) หรือการวิเคราะห์บทสนทนา (Analysis of Conversation) เพื่อศึกษาจึงเป็นเรื่องใหม่ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

บทละครเป็นงานวรรณกรรมแขนงหนึ่งนอกเหนือจากนวนิยาย เรื่องสั้น และกวีนิพนธ์ ลักษณะเด่นที่ทำให้บทละครมีความแตกต่างจากงานวรรณกรรมชนิดอื่น ๆ ที่กล่าวมานั้น คือ บทละครได้รับการสร้างจากบทสนทนานระหว่างตัวละครในเรื่อง (Dialogue / Conversation) ซึ่งผู้วิจัยพบว่าเป็นฐานข้อมูลที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกได้อย่างดีเยี่ยม ไม่แตกต่างอะไรกับการลงพื้นที่เก็บข้อมูลบทสนทนาในสถานการณ์จริง

ผู้วิจัยจึงเลือกบทละครภาษาฝรั่งเศสเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett เป็นฐานข้อมูลหลักในการทำวิจัยในครั้งนี้ เพราะ Samuel Beckett ได้สร้างบทสนทนานระหว่าง Vladimir และ Estragon ซึ่งเป็นตัวละครเอกในบทละครเรื่องนี้ให้มีลักษณะพิเศษที่สมควรจะได้รับการศึกษาวิเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านลักษณะการใช้ภาษา (Language Using) ในบทสนทนานระหว่างตัวละครเอก 2 คนนี้ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นปฏิสัมพันธ์ทางด้านต่าง ๆ ของตัวละครเอกเหล่านี้ได้ชัดเจน เช่น การพูดแทรก ซึ่งพบได้บ่อยมากในบทละครเรื่องนี้

ตัวอย่าง

*Estragon : C'est-à-dire ... l'obscurité ... la fatigue ... la faiblesse ... l'attente ... j'avoue...
J'ai cru ... un instant ...*

Vladimir : Ne l'écoutez pas, monsieur, ne l'écoutez pas !

(En attendant Godot, 1952, น. 30-31)

จากตัวอย่างบทสนทนานี้พบว่า Vladimir พูดแทรกขึ้นมาในระหว่างที่ Estragon ยังพูดไม่จบ ในแง่ของการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ การพูดแทรกแบบกะทันหันของ Vladimir เป็นการทำลายกฎพื้นฐานของการสื่อสารที่ทำให้การสื่อสารระหว่างคน 2 คนหยุดชะงัก ไม่สิ้นไหล และไม่บรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าลักษณะการใช้ภาษาที่ปรากฏอยู่ในบทสนทนานระหว่างตัวละครเอกในเรื่อง *En attendant Godot* นั้นมีลักษณะของการพูดซ้ำไปซ้ำมาอยู่บ่อยครั้ง เช่น

ตัวอย่าง

Vladimir : Attends ... On s'est embrassés ... On était contents ... contents ... qu'est-ce qu'on fait maintenant qu'on est contents ... On attend ... Voyons ... Ça ...

vient... on attend... voyons... ah... l'arbre.

(*En attendant Godot*, 1952, น. 91)

ในแง่ของการวิเคราะห์บทสนทนา แม้ว่าการพูดซ้ำไปซ้ำมาของ Vladimir จะมีข้อดีคือ การทำให้บทสนทนาดำเนินต่อไปได้โดยไม่หยุดนิ่ง แต่ก็สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า Vladimir เป็นคนที่ย่ำคิดย่ำทำ ไม่มีความแน่ใจ และมีความวิตกกังวลใจกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจากตัวอย่างนี้ การพูดซ้ำไปซ้ำมาแสดงถึงความไม่มั่นใจว่า *Godot* ที่เขารอนั้นจะมาหรือไม่

ผู้วิจัยพบว่าการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett โดยการประยุกต์นำทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์มาศึกษาเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง และสามารถที่จะพัฒนาต่อยอดศาสตร์ทางด้านการศึกษาวเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ให้มีความหลากหลายในบริบทที่แตกต่างได้เป็นอย่างดี

3. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎีการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ และวาทกรรมวิเคราะห์ในบทสนทนา
2. เพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกในบทละครภาษาฝรั่งเศสเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett
3. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ทางด้านปฏิสัมพันธ์ของตัวละครเอกในมุมมองต่าง ๆ ทางด้านการลักษณะการใช้ภาษา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สถานะทางสังคม และโครงสร้างปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารซึ่งมีความแตกต่างจากบทสนทนาในชีวิตประจำวันทั่วไป

4. ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. การวิจัยชั้นนี้มุ่งศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอก โดยประยุกต์นำทฤษฎีการวิเคราะห์บทสนทนา (*Analyse des conversations*) และวาทกรรมวิเคราะห์ (*Analyse du discours*) มาใช้ โดยมีบทละครภาษาฝรั่งเศสเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett เป็นฐานข้อมูล
2. งานวิจัยชั้นนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกในด้านลักษณะการใช้ภาษา 8 ประการ คือ ภาษาตะกุกตะกัก (การพูดติดอ่าง) การพูดซ้ำ การใช้ภาษามืด ไวยากรณ์ การใช้คำหยาบ การพูดแทรก การใช้คำพูดที่ไม่ตรงกับการกระทำ การใช้คำที่มีความหมายเหมือน และการใช้ประโยคคำสั่ง

5. ทฤษฎี สมมุติฐาน และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

1. ทฤษฎี อาทิ การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ การวิเคราะห์บทสนทนา วาทกรรมวิเคราะห์
2. สมมุติฐานในการวิจัย อาทิ ลักษณะการใช้ภาษาในบทสนทนามีลักษณะพิเศษ ซึ่งส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกในด้านต่าง ๆ

6. วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. ฐานข้อมูล
3. ทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

ฐานข้อมูล

ผู้วิจัยใช้บทละครภาษาฝรั่งเศสเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett¹

ทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้

ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีหลัก ๆ ทั้งสิ้น 3 ทฤษฎีในการนำมาประยุกต์เพื่อใช้วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกในบทละครภาษาฝรั่งเศสเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett ดังนี้ 1) Analysis of Interaction 2) Discourse Analysis และ 3) Analysis of Conversation เพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น

ขั้นตอนการทำวิจัย

ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาบทละคร *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett โดยละเอียด หลังจากศึกษาโดยละเอียดแล้ว ผู้วิจัยทำการแยกแยะข้อมูลจากโครงสร้างบทสนทนา และจัดบทสนทนาย่อยระหว่างตัวละครเอกที่คัดสรรแล้วออกเป็นหมวดหมู่ที่ต้องการวิเคราะห์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการคัดสรรและจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ไปวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกในมิติต่าง ๆ โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางการสื่อสารดังที่กล่าวไว้ข้างต้นมาศึกษาวิเคราะห์

¹ Beckett, S. (1952). *En attendant Godot*. Paris : Editions de Minuit.

7. ผลการวิจัย

บทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett มีลักษณะเด่นเรื่องการใช้ภาษาของตัวละคร ซึ่งผู้วิจัยพบว่าลักษณะเด่นเหล่านี้สามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ โดยมีลักษณะการใช้ภาษาที่สำคัญ 8 ประการ คือ ภาษาตะกุกตะกัก (การพูดติดอ่าง) การพูดซ้ำ การใช้ภาษาผิดไวยากรณ์ การใช้คำหยาบ การพูดแทรก การใช้คำพูดที่ไม่ตรงกับกรกระทำ การใช้คำที่มีความหมายเหมือน และการใช้ประโยคคำสั่ง

7.1 การใช้ภาษาตะกุกตะกักหรือการพูดติดอ่าง

องค์การอนามัยโลกได้อธิบายลักษณะการพูดตะกุกตะกักหรือการพูดติดอ่างไว้ว่า “เป็นความผิดปกติของการพูดที่กระแสดำพูดสะดุดเพราะพูดซ้ำและลากเสียงพยางค์ คำ หรือวลีให้ยาวโดยมิได้ตั้งใจ เช่นเกี่ยวกับการหยุดเงิบ หรือการติดขัด ซึ่งบุคคลที่พูดติดอ่างไม่สามารถเปล่งเสียงออกมาได้โดยมิได้ตั้งใจ คำว่า “การพูดติดอ่าง” เกี่ยวข้องกับการพูดซ้ำโดยมิได้ตั้งใจมากที่สุด แต่ยังรวมถึงการล้มเลิกผิดปกติหรือหยุดก่อนพูด และการลากเสียงบางอย่างซึ่งปกติเป็นสระและกึ่งสระ ให้ยาวผิดปกติ สำหรับหลายคนที่พูดติดอ่าง การพูดซ้ำเป็นปัญหาหลัก การติดขัดและการลากเสียงยาวโดยมิได้ตั้งใจเป็นกลไกที่เกิดจากการเรียนรู้เพื่อซ่อนการพูดซ้ำ เพราะความกลัวการพูดซ้ำในที่สาธารณะมักเป็นสาเหตุหลักของความไม่สบายใจทางจิตวิทยา คำว่า “การพูดติดอ่าง” หมายความว่าความรุนแรงหลายระดับ มีตั้งแต่อุปสรรคที่สังเกตเห็นได้เพียงเล็กน้อยไปจนถึงอาการรุนแรงจนไม่สามารถสื่อสารทางปากได้อย่างมีประสิทธิภาพ”²

ในบทละคร *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett ผู้แต่งได้สร้างให้ตัวละครเอกสื่อสารระหว่างกันด้วยภาษาตะกุกตะกักอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งในแง่ของหลักการสื่อสาร การที่คู่สนทนาพูดด้วยภาษาตะกุกตะกักจะทำให้การสนทนานั้นไม่ราบรื่น หยุดชะงักเป็นจังหวะ การสื่อสารอาจไม่ประสบผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ นอกจากนี้ การที่ตัวละครพูดตะกุกตะกักยังแสดงให้เห็นถึงสภาวะจิตใจที่ขาดความมั่นใจ วิตกกังวลและมีความลังเลใจยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

Vladimir : Attends ... on s'est embrassés ... on était contents ... contents ... qu'est-ce qu'on fait maintenant qu'on est contents...on attend... voyons ...ça vient...

² <https://icd.who.int/browse10/2010/en>

on attend ... maintenant qu'on est contents. On attend ... Voyons ... Ah !

L'arbre !

Estragon : L'arbre ?

Vladimir : Tu ne te rappelles pas ?

Estragon : Je suis fatigué.

Vladimir : Regarde-le.

Estragon regarde l'arbre.

(*En attendant Godot*, 1952, น. 91-92)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นว่า Vladimir พูดตะกุกตะกักไม่ต่อเนื่อง มีการลากเสียงและหยุดชะงักเป็นระยะ ๆ ทำให้ปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารไม่ราบรื่น การใช้คำซ้ำ ๆ กันแสดงให้เห็นว่า Vladimir รู้สึกไม่แน่ใจว่าจะสามารถพบ Godot ได้ที่ไหน Vladimir พูดคำว่า “content” ซ้ำถึง 4 ครั้ง คำว่า “attend” ซ้ำ 3 ครั้ง (*On s'est embrassés ... On était contents ... contents ... qu'est-ce qu'on fait maintenant qu'on est contents... On attend... Voyons ... ça vient... On attend ... maintenant qu'on est contents*) ในแง่ปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสาร การพูดตะกุกตะกักด้วยคำซ้ำ ๆ กันหลายครั้งไม่ใช่แค่การสื่อให้เห็นถึงสภาวะจิตใจที่รู้สึกวิตกกังวลและไม่มั่นใจในสิ่งที่เกิดขึ้นหรือสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นเท่านั้น หากแต่ยังแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารขาดความต่อเนื่อง เนื้อเรื่องไม่ดำเนินไปข้างหน้า ทุกสิ่งย่ำอยู่กับที่แม้ว่าจะผู้ส่งสารจะยังคงพูดอยู่ก็ตาม ลักษณะการใช้ภาษาตะกุกตะกักหรือการพูดติดอ่างของตัวละครในเรื่อง *En attendant Godot* นี้แสดงให้เห็นว่า Samuel Beckett ได้สร้างตัวละครให้มีความรู้สึกวิตกกังวลและไม่มั่นใจ เกิดความลังเล ทำให้การสื่อสารระหว่างตัวละครไม่ราบรื่น หยุดชะงักเป็นบางจังหวะ เนื้อหาของบทสนทนาคลุมเครือและไม่กระจ่างจนนำไปสู่การสื่อสารที่ไม่สัมฤทธิ์ผลในที่สุด

7.2 การพูดซ้ำไปซ้ำมา

การพูดซ้ำไปซ้ำมาแสดงให้เห็นถึงสภาวะของจิตใจอย่างหนึ่งของมนุษย์ การใช้คำพูดซ้ำกันอาจเป็นโรคย้ำคิดย้ำทำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความผิดปกติทางบุคลิกภาพอย่างหนึ่งในตัวมนุษย์ สามารถเกิดได้กับทุกเพศและทุกวัย คาดว่าอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงบางอย่างของสารสื่อประสาทในสมอง พันธุกรรม สภาพแวดล้อม หรือเหตุการณ์ที่จำฝังใจที่เคยประสบมาในอดีต ผู้ที่พูดบางอย่างซ้ำไปซ้ำมาอย่างไม่มีเหตุผลอาจใช้เพื่อลดความกังวลหรือความเครียดบางอย่างในสภาวะจิตใจ โดยที่ผู้พูดไม่สามารถควบคุมหรือหยุดความคิดและพฤติกรรมนี้ได้ หากผู้พูดกระทำการแบบนี้บ่อย ๆ อาจส่งผลเสียต่อร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวลและความทุกข์ จนทำให้เกิดปัญหาความยากลำบากในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งจะกระทบต่อปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ไม่มากนัก

ตัวละครในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett มีพฤติกรรมการใช้ภาษาซ้ำไปซ้ำมาอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวละครมีสภาวะทางจิตใจที่สื่อให้เห็นถึงความวุ่น ความวิตกกังวลกับอะไรบางอย่าง หรือหมกมุ่นอยู่แต่กับเรื่องเดิม ๆ ซ้ำ ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2

Pozzo : C'est pour m'impressionner, pour que je le garde.

Estragon : Comment ?

Pozzo : Je me suis peut-être mal exprimé. Il cherche à m'apitoyer, pour que je renonce à me séparer de lui. Non, ce n'est pas tout à fait ça.

Vladimir : Vous voulez vous en débarrasser ?

Pozzo : Il veut m'avoir, mais il ne m'aura pas.

Vladimir : Vous voulez vous en débarrasser ?

Pozzo : Il s' imagine qu'en le voyant bon porteur je serai tenté de l'employer à l'avenir dans cette capacité.

Estragon : Vous n'en voulez plus ?

Pozzo : En réalité, il porte comme un porc. Ce n'est pas son métier.

Vladimir : Vous voulez vous en débarrasser ?

Pozzo : Il se figure qu'en le voyant infatigable je vais regretter ma décision. Tel est son misérable calcul. Comme si j'étais à court d'hommes de peine ! (*Tous les trois regardent Lucky.*) Atlas, fils de Jupiter ! (*Silence.*) Et voilà. Je pense avoir répondu à votre question. En avez-vous d'autres ? (*Jeu du vaporisateur.*)

Vladimir : Vous voulez vous en débarrasser ?

Pozzo : Remarquez que j'aurais pu être à sa place et lui à la mienne. Si le hasard ne s'y était pas opposé. A chacun son dû.

Vladimir : Vous voulez vous en débarrasser ?

Pozzo : Vous dites ?

Vladimir : Vous voulez vous en débarrasser ?

Pozzo : En effet. Mais au lieu de la chasser, comme j'aurais pu, je veux dire au lieu de le mettre tout simplement à la porte, à coups de pied dans le cul, je l'emmène, telle est ma bonté, au marché de Saint-Sauveur, où je compte bien

en tirer quelque chose. A vrai dire, chasser de tels êtres, ce n'est pas possible. Pour bien faire, il faudrait les tuer.

Lucky pleure.

(En attendant Godot, 1952, น. 42-43)

จากตัวอย่างที่ 2 นี้จะพบว่าเป็นบทสนทนาระหว่าง Pozzo, Estragon และ Vladimir โดยที่บทสนทนาเน้นไปที่การพูดคุยกันระหว่าง Pozzo และ Vladimir มากกว่า ทั้งคู่คุยเกี่ยวกับ Lucky ที่ปรากฏตัวพร้อมกับ Pozzo โดยที่ Pozzo เล่าว่า Lucky พยายามทำทุกอย่างเพื่อไม่ให้ถูกทิ้ง ยอมทำแม้กระทั่งมีพฤติกรรมเหมือนสุนัขเพื่อเอาใจเจ้านาย ให้เจ้านายรักและเอ็นดู เลี้ยงดูตลอดไป ในบทสนทนานี้แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่าง Pozzo กับ Lucky เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับสิ่งมีชีวิตที่ถูกลดทอนความเป็นมนุษย์ ซึ่งไม่ได้แสดงออกซึ่งความรักและเมตตาต่อกับ Lucky มากนัก จึงเป็นเหตุให้ Vladimir ถาม Pozzo ว่าอยากจะทิ้ง Lucky หรือไม่ (*Vous voulez vous en débarrasser ?*) Pozzo ตอบว่า Lucky ต้องการจะหลอกฉัน แต่มันไม่มีวันชนะฉันได้หรอก (*Il veut m'avoir, mais il ne m'aura pas*) Vladimir ถามย้ำคำถามเดิมอีกครั้ง (*Vous voulez vous en débarrasser ?*) Pozzo จึงตอบกลับไปว่า Lucky พยายามทำตัวให้ดูมีเรี่ยวแรง สามารถแบกของหนัก ๆ ได้ เพื่อจะได้ทำให้เขาอยากเก็บมันไว้ใช้งาน (*Il s'imagine qu'en le voyant bon porteur je serai tenté de l'employer à l'avenir dans cette capacité*) Vladimir ถามย้ำคำถามเดิมอีกเป็นครั้งที่สามว่าไม่ต้องการ Lucky แล้วหรือ (*Vous voulez vous en débarrasser ?*) Pozzo ก็ตอบกลับไปอีกว่า Lucky พยายามทำตัวให้อดทน เข้มแข็ง เพื่อให้เขาเสียใจถ้าหากปล่อยมันไป แต่มันคงคิดผิดไปเสียแล้ว (*Il se figure qu'en le voyant infatigable je vais regretter ma décision. Tel est son miserable calcul*) และดูเหมือนว่า Pozzo มีท่าทีเบื่อหน่ายที่จะตอบคำถามเดิม ๆ ซ้ำ ๆ ของ Vladimir จึงพูดทำนองตัดบทไปว่าเขาจะตอบคำถามครบตามที่ Vladimir ต้องการทราบหมดแล้ว (*Je pense avoir répondu à votre question*) และทำหน้าที่จากผู้รับสารกลายเป็นผู้ส่งสารแทน Vladimir ด้วยการตั้งคำถามกลับไปใหม่ว่าต้องการทราบเรื่องอื่น ๆ อีกไหม ซึ่งคำถามนี้ไม่เพียงแต่ทำให้สถานะของ Pozzo เปลี่ยนจากผู้รับสารกลายเป็นผู้ส่งสารเท่านั้น แต่ยังทำให้เห็นว่า Pozzo ต้องการเปลี่ยนหัวข้อในการสนทนาใหม่เพื่อให้การสนทนาดำเนินต่อไปข้างหน้า เพราะการถามซ้ำไปซ้ำมาในคำถามเดิม ๆ ของ Vladimir ทำให้การสนทนาหยุดนิ่งอยู่กับที่ (*En avez-vous d'autres ?*) แต่ Vladimir ก็ยังคงกลับมาถามคำถามเดิมซ้ำอีก (*Vous voulez vous en débarrasser ?*) ซึ่งส่งผลให้หัวข้อในการสนทนายังคงอยู่ที่เดิม ปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารระหว่างคู่สนทนาสองคนนี้ไม่ดำเนินไปข้างหน้า Pozzo ได้ตอบคำถามนี้อีกครั้งว่าเขาจะต้องเก็บ Lucky เอาไว้ หรือจะปล่อยมันไปเสียไกล ๆ โดยอาจจะพามันไปขายทอดที่ตลาด ถ้าจะปล่อยมันไปก็ฆ่ามันทิ้งเสียเลยจะดีกว่า (*Mais au lieu de la chasser, je veux dire au*

lieu de le mettre tout simplement à la porte, à coups de pied dans le cul, je l'emmenè, telle est ma bonté, au marché de Saint-Sauveur, où je compte bien en tirer quelque chose. A vrai dire, chasser de tels êtres ce n'est pas possible. Pour bien faire, il faudrait les tuer)

การถามคำถามเดิมซ้ำไปซ้ำมาของ Vladimir ในบทสนทนาที่สื่อให้เห็นว่า Vladimir มีความกังวลใจว่า Pozzo จะกระทำการอย่างไรกับสุนัขของเขา เป็นความวิตกกังวลที่แสดงออกมาจากการพูดซ้ำไปซ้ำมาในเรื่องเดิม ๆ ของตัวละคร นอกจากนี้ การพูดซ้ำไปซ้ำมายังทำให้หัวข้อในการสนทนาย้ำอยู่ที่เดิม ปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารไม่คืบหน้า ทุกอย่างยังคงวนเวียนมาอยู่ที่เดิมเสมอ

7.3 การใช้ภาษาผิดหลักไวยากรณ์

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของคำว่า “ไวยากรณ์” ไว้ดังนี้ “ไวยากรณ์ น. วิชาภาษาว่าด้วยรูปคำและระเบียบในการประกอบรูปคำให้เป็นประโยค ”

(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542, น. 1091)

คำว่า “ไวยากรณ์” มาจากคำภาษาสันสกฤตว่า วैयाกรณ (อ่าน วैया-กะ -ระ -นะ) มี 2 ความหมาย ความหมายแรก แปลว่า การทำนาย ซึ่งภาษาไทยใช้ว่า พยากรณ์ อีกความหมายหนึ่งแปลว่า การจำแนกแจกแจง การอธิบาย และระเบียบการเปลี่ยนแปลงรูปคำเพื่อบอกเพศ พจน์ กาล มาลา วาจก ของคำซึ่งต้องสัมพันธ์กันในประโยค ภาษาไทยใช้ว่า ไวยากรณ์ เช่น ไวยากรณ์บาลี ไวยากรณ์อังกฤษ. ไวยากรณ์ มีความหมายแคบกว้างต่างกันสุดแต่แต่ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ บางทฤษฎีแบ่งไวยากรณ์ออกเป็น 4 ระบบใหญ่ ๆ คือ ระบบเสียง ระบบคำ ระบบวากยสัมพันธ์ และระบบความหมายของภาษา บางทฤษฎีไม่นับระบบเสียงรวมอยู่ในไวยากรณ์

Ryngaert กล่าวว่า “ภาษาในบทละครได้รับการประพันธ์มาเพื่อให้ตัวละครได้พูดบนเวที” (Ryngaert, 1991, น. 43) ดังนั้น ผู้แต่งบทละครจึงมีหน้าที่ประพันธ์บทละครด้วยภาษาที่ถูกต้องสละสลวยตามหลักไวยากรณ์เพื่อให้ผู้ชมหรือผู้อ่านเกิดความเข้าใจเนื้อหาที่ตัวละครหรือผู้แต่งต้องการจะสื่อได้อย่างชัดเจนและกระชับ ไม่คลุมเครือ นอกจากนั้น การใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ยังทำให้เนื้อเรื่องดูมีความสมจริงเพราะบทละครได้รับการสร้างมาเพื่อให้ดูเหมือนจริง ผู้ชมหรือผู้อ่านสามารถเข้าถึงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครได้ชัดเจนและถูกต้อง

อย่างไรก็ตาม Samuel Beckett ตั้งใจประพันธ์บทละครเรื่อง *En attendant Godot* ด้วยการใช้ภาษาที่ผิดหลักไวยากรณ์อยู่บ่อยครั้ง การที่ตัวละครใช้ภาษาที่ผิดหลักไวยากรณ์

พูดคุยในการสนทนาระหว่างกันนั้นอาจทำให้ความเข้าใจหรือการรับรู้จุดประสงค์ของการสื่อสารคลาดเคลื่อนจากความต้องการที่แท้จริงได้ ตัวละครที่ใช้ภาษาผิดหลักไวยากรณ์แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 3

Vladimir (*finalement*) : Je ne comprends pas.

Estragon : Je vais t'expliquer. (*Il réfléchit.*) La branche ... la branche ... (*Avec colère.*)

Mais essaie donc de comprendre !

Vladimir : Je ne compte plus que sur toi.

Estragon (*avec effort*) : Gogo léger – branche pas casser – Gogo mort. Didi lourd –
branche casser

Didi seul. (*Un temps.*) Tandis que ... (*Il cherche l'expression juste.*)

(*En attendant Godot, 1952, น. 22*)

Vladimir ไม่เข้าใจอะไรบางอย่าง จึงขอร้องให้ Estragon อธิบาย (*Je ne comprends pas*) Estragon อธิบาย แต่ในคำอธิบายนั้นเป็นการพูดผิดไวยากรณ์ (*Je vais t'expliquer. (Il réfléchit.) La branche ... la branche*) การใช้ภาษาที่ผิดไวยากรณ์ทำให้ Vladimir ยังไม่เข้าใจ และ Estragon รู้สึกโกรธที่ Vladimir ยังไม่เข้าใจ (*Avec colère.*) *Mais essaie donc de comprendre !*)

การใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์สร้างความสับสนและความไม่เข้าใจ คำอธิบายที่ Estragon พูดได้อย่างชัดเจน ทำให้จุดประสงค์ของการสื่อสารเกิดข้อผิดพลาดและความเข้าใจผิดได้ หากแก้ไขคำพูดของ Estragon ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์จะได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“Gogo est léger”

“Sa branche n'est pas cassée”

“Gogo est mort”

“Didi est lourd. Sa branche est cassée”

“Didi est seul” เป็นต้น

การใช้ภาษาที่ไม่ถูกหลักไวยากรณ์ของตัวละครในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett ไม่เพียงแต่ทำให้ลักษณะการใช้ภาษาในการสื่อสารระหว่างตัวละครมีความพิเศษและโดดเด่น แต่ยังแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารอาจทำให้เข้าใจยาก หรือคลาดเคลื่อนจากความต้องการที่แท้จริงของผู้พูด ซึ่งอาจทำให้ปฏิสัมพันธ์ของการสื่อสารขาดประสิทธิภาพและดำเนินไปด้วยความไม่ราบรื่น

7.4 การใช้คำหยาบ

ในพจนานุกรม Wikipedia ให้คำจำกัดความของคำว่า “คำหยาบ” ไว้ดังนี้

คำหยาบ หมายถึง “คำที่สื่อถึงความหมายไม่สุภาพ สื่อความหมายในแง่ที่ไม่ดี หรือ ฟังไม่เพราะ ซึ่งรวมถึงคำที่สื่อเรื่องทางเพศ การตำหนิ การดูหมิ่น โดยมารยาททางสังคม การใช้คำหยาบเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ สำหรับภาษาไทยอาจจะบุนื้อหาของคำหยาบไม่เหมือนกันตามแต่ละระดับสังคม และภาษาของแต่ละท้องถิ่น การใช้คำหยาบขึ้นอยู่กับวาระ และกลุ่มบุคคลที่สื่อสาร โดยในแต่ละยุคมีการถือเรื่องสแลงต่างกัน³

ในบทละครคลาสสิกที่เป็นที่นิยมมากในศตวรรษที่ 17 การใช้ภาษาในการประพันธ์บทละครต้องมีความสวยงาม เป็นภาษาเขียนขั้นสูง เพื่อให้บทละครสามารถนำไปใช้แสดงบนเวทีให้ผู้ชมได้ชมทุกเพศและทุกวัย ภาษาที่ใช้ในบทละครคลาสสิกจึงต้องเป็นภาษาที่เหมาะสมใช้ได้ในทุกสถานการณ์ แต่ Samuel Beckett ได้ฉีกกฎของการประพันธ์บทละครด้วยการใช้ภาษาหยาบคายมากมายในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* ทำให้บทละครเรื่องนี้มีลักษณะการใช้ภาษาที่แปลก โดดเด่น และน่าสนใจเป็นอย่างมาก ในแง่การวิเคราะห์ปรัชญาสัมพันธทางการสื่อสาร การใช้คำหยาบคายถือเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่ปกติในสังคมมนุษย์ เราสามารถพบเจอหรือได้ยินการใช้คำหยาบคายในชีวิตประจำวันไม่มากนักน้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคคลที่เราต้องการติดต่อสื่อสารว่ามีสถานะทางสังคมอย่างไร และขึ้นอยู่กับสถานที่ของการเกิดการสื่อสารอีกด้วย ดังนั้น ถึงแม้ว่าการใช้คำหยาบคายจะไม่ใช่เรื่องแปลกของภาษา เพราะเป็นสิ่งที่พบเจอได้ในชีวิตประจำวัน แต่การใช้คำหยาบนั้นต้องคำนึงถึงกาลเทศะเป็นสำคัญด้วย

คำหยาบในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett พบมากในบทสนทนาระหว่าง Pozzo และ Lucky ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างเจ้านายและทาส ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4

Estragon : C'est-à-dire... l'obscurité... la fatigue... la faiblesse... l'attente... j'avoue...
j'ai cru... un instant...

Vladimir : Ne l'écoutez pas, monsieur, ne l'écoutez pas !

Pozzo : L'attente ? Vous l'attendiez donc ?

Vladimir : C'est-à-dire...

Pozzo : Ici ? Sur mes terres ?

Vladimir : On ne pensait pas à mal.

³<https://th.wikipedia.org/wiki/คำหยาบ>

Estragon : C'était dans une bonne intention.

Pozzo : La route est à tout le monde.

Vladimir : C'est ce qu'on disait.

Pozzo : C'est une honte, mais c'est ainsi.

Estragon : On n'y peut rien.

Pozzo (*d'un geste large*) : Ne parlons plus de ça. (*Il tire sur la corde*) Debout ! (*Un temps*) Chaque fois qu'il tombe il s'endort. (*Il tire sur la corde*) Debout, charogne ! (*Bruit de Lucky qui se lève et ramasse ses affaires. Pozzo tire sur la corde*) Arrière ! Porc (*Lucky entre à reculons*)

Arrêt ! (...)

(*En attendant Godot*, 1952, น. 30-31)

Vladimir, Estragon และ Pozzo กำลังคุยกันเรื่องจะรอ Godot ได้ที่ไหน โดยที่ Pozzo ถามว่าจะรอ Godot ในที่ใดของเขาหรือ ทั้งสามคนก็ตกลงกันไม่ได้ และในที่สุด Pozzo ก็บอกให้หยุดคุยเรื่องนี้กันได้แล้ว (*Ne parlons plus de ça*) เมื่อพูดตัดบทจบ Pozzo ก็ดึงสายจูง Lucky ให้ตั้งขึ้นพร้อมกับสั่งให้ Lucky ยืนขึ้น Pozzo อธิบายว่าถ้า Lucky ได้ล้มตัวลงเมื่อไหร่ก็ต้องหลับเสมอ (*Il tire sur la corde*) Debout ! (*Un temps*) Chaque fois qu'il tombe il s'endort) เป็นที่น่าสังเกตว่าการสั่งให้ Lucky ยืนขึ้นนั้นมาพร้อมกับคำดำที่หยาบคาย (*Il tire sur la corde*) Debout, charogne !) หรือการสั่งให้ Lucky ถอยหลังก็มีคำดำเช่นเดียวกัน (*Arrière ! Porc (Lucky entre à reculons)*)

ในที่นี้เราพบคำหยาบคายที่อยู่ในรูปแบบของคำดำอยู่ 2 คำ คือ “charogne” และคำว่า “Porc” โดยพจนานุกรม *Le Petit Robert* ได้ให้ความหมายของคำว่า “charogne” หลายความหมาย โดยความหมายที่เป็นภาษาหยาบคายหมายถึง

“Individu ignoble = saleté, La Charogne”

(*Le Petit Robert*, 2000, น. 393)

สำหรับความหมายของคำว่า “Porc” นั้น พจนานุกรมฉบับเดียวกันให้คำนิยามไว้หลายชนิด แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสแลงที่เป็นคำหยาบหมายถึงคำดำที่ใช้เรียกคนอ้วน ตัวดำสกปรก หรือใช้เป็นคำดำที่หมายถึงอะไรก็ได้ที่สกปรก

“Homme sale = cochon. Il est gras, sale comme un porc. Manger comme un porc, très, salement. Homme débauché, grossier. Quel porc ! Espèce de porc !”

(*Le Petit Robert*, 2000, น. 1939)

การใช้คำหยาบที่อยู่ในรูปแบบของคำคำนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง Pozzo และ Lucky ซึ่งเป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน (La relation inégale) โดยที่ Pozzo ซึ่งเป็นผู้ใช้คำหยาบตำทอ Lucky อยู่ในสถานะที่สูงกว่า (La position supérieure) ในขณะที่ Lucky ที่เป็นผู้ถูกกระทำด้วยวาจาที่ไม่สุภาพอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่า (La position inférieure) Samuel Beckett ได้ประพันธ์บทละครเรื่อง *En attendant Godot* ด้วยการใช้คำหยาบคายที่พบเห็นได้บ่อยครั้งในบทละครเรื่องนี้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าผู้แต่งต้องการให้บทละครเรื่องนี้มีลักษณะการใช้ภาษาที่โดดเด่น แปลก และแตกต่างจากการใช้ภาษาในบทละครคลาสสิก นอกจากนี้ การใช้คำหยาบยังแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างคู่สนทนา เป็นความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงสถานะของผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ

7.5 การพูดขัดจังหวะในการสนทนา

Kerbrat-Orecchioni (1990) ได้ให้คำจำกัดความของการพูดขัดจังหวะในการสนทนา (Le discours interrompu/La conversation interrompue) ไว้ว่าการพูดขัดจังหวะในการสนทนาเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่สามารถเกิดขึ้นได้ในระหว่างการสื่อสารระหว่างกัน โดยมักจะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้ส่งสารคนที่ 1 กำลังพูดอยู่ และผู้ส่งสารคนที่ 2 พูดแทรกขึ้นมาในขณะที่ผู้ส่งสารคนที่ 1 ยังพูดไม่จบ ซึ่งการพูดขัดจังหวะหรือการพูดแทรกเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ปกติไม่มากนักน้อยในการสนทนาระหว่างกัน ในการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์นั้น การพูดขัดจังหวะหรือการพูดแทรกสามารถเกิดขึ้นได้ในกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. “พูดซ้ำเกินไป” หมายถึง เมื่อผู้ส่งสารคนที่ 2 ไม่สังเกตเห็นว่าผู้ส่งสารคนที่ 1 ให้สัญญาณว่าให้ตนพูดต่อ ทำให้เกิดความล่าช้าหรือ “ช่องว่าง” ในความต่อเนื่องของบทสนทนา บทสนทนาอาจถูกผู้ส่งสารคนอื่น ๆ พูดขัดจังหวะหรือพูดแทรกได้ (ในกรณีที่การสนทนานั้นมีผู้ร่วมวงมากกว่า 2 คนขึ้นไป)

2. “พูดเร็วเกินไป” หมายถึง ผู้ส่งสารคนที่ 2 ไม่ตระหนักว่าผู้ส่งสารคนที่ 1 ยังพูดไม่จบ ผู้ส่งสารคนที่ 2 รีบพูดแทรกขึ้นมาทันที ทำให้เกิดการพูดขัดจังหวะขึ้นในบทสนทนา

Kerbrat-Orecchioni (1990) ตั้งข้อสังเกตว่าหากการพูดแทรกหรือการพูดขัดจังหวะเกิดจากกรณีแรก คือ “พูดซ้ำเกินไป” จะทำให้เกิด “ช่องว่าง” หรือ “ความเงียบ” ระหว่างการสนทนาที่ยาวเกินไปได้ (Gap anormalement long) ซึ่งแม้ว่าการเกิดช่องว่างนี้จะเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติทางการสื่อสารในชีวิตประจำวัน แต่หากการพูดแทรกหรือพูดขัดจังหวะเกิดมากเกินไปนั้นก็อาจทำให้ส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารไม่มากนักน้อย ทำให้บทสนทนาไม่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและราบรื่น การสื่อสารจะถูกตะกัก เกิดการติด ๆ ขัด ๆ ทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นระยะ ๆ ซึ่งอาจทำให้การสื่อสารขาดความกระฉับ เกิดความเข้าใจที่ผิดหรือคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงหรือจากจุดประสงค์ของการสื่อสารที่แท้จริงได้

ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่าการพูดแทรกหรือพูดขัดจังหวะในการสนทนา มักเกิดจากสาเหตุที่คู่สนทนาคนใดคนหนึ่งไม่ปฏิบัติหรือไม่เคารพกฎของการสื่อสารอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ เมื่อผู้ส่งสารคนใดคนหนึ่งพูดจบ ผู้ส่งสารคนต่อไปไม่ตระหนักถึงหน้าที่ของตนเองว่า ต้องพูดต่อ หรือผู้ส่งสารคนใดคนหนึ่งยังพูดไม่จบ ผู้ส่งสารคนต่อไปพูดแทรกขึ้นมาโดยไม่รอให้ผู้ส่งสารคนแรกพูดจบเสียก่อน การสื่อสารระหว่างกันและกันก็จะเกิดปัญหาไม่มากนักน้อย Traverso (2004) ให้ความเห็นที่น่าสนใจไว้ว่าหากคู่สนทนาเคารพกฎกติกา และมารยาททางการสื่อสารดังกล่าว ช่องว่างระหว่างบทสนทนาจะลดน้อยลง ส่งผลให้การสื่อสารดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ไม่สะดุด

ตัวละครในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett มีการพูดแทรกหรือพูดขัดจังหวะอยู่บ่อยครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2-10

Pozzo (*Tranchant*) : Qui est Godot ?

Estragon : Godot ?

Pozzo : Vous m'avez pris pour Godot.

Vladimir : Eh bien, c'est un... c'est une connaissance.

Estragon : Mais non, voyons, on le connaît à peine.

Vladimir : Evidemment... on on ne le connaît pas très bien... mais tout de même...

Estragon : Pour ma part je le connaîtrais même pas.

Pozzo : Vous m'avez pris pour lui.

Estragon : C'est-à-dire... l'obscurité... la fatigue... la faiblesse... l'attente... j'avoue...
j'ai cru... Un instant...

Vladimir : Ne l'écoutez pas, monsieur, ne l'écoutez pas.

Pozzo : L'attente ? Vous l'attendiez donc ?

Vladimir : C'est-à-dire...

Pozzo : Ici ? Sur mes terres ?

Vladimir : On ne pensait pas à mal.

Estragon : C'était dans une bonne intention.

Pozzo : La route est à tout le monde.

Vladimir : C'est ce qu'on se disait.

Pozzo : C'est une honte, mais c'est ainsi.

Estragon : On n'y peut rien.

En attendant Godot, 1952, น. 30-31)

จากตัวอย่างนี้ Pozzo ถาม Estragon ว่า “Godot” คือใคร (*Qui est Godot ?*) Estragon ตอบแบบทวนคำถาม (*Godot ?*) การตอบแบบทวนคำถามบอกเป็นนัยว่า Estragon ไม่รู้คำตอบหรือไม่มั่นใจในคำตอบว่า Godot คือใคร จนในที่สุด Vladimir ก็เข้ามาตอบคำถามนี้แทน แต่คำตอบของ Vladimir ก็ยังไม่ชัดเจนว่าใครคือ Godot เป็นเพียงแค่ตอบไปว่าเป็นคนที่รู้จัก (*Eh bien, c’est un... c’est une connaissance*) แต่ Estragon กลับตอบว่าไม่ใช่คนรู้จัก มักคุ้น พวกเราแทบไม่รู้จัก Godot เสียมากกว่า (*Mais non, voyons, on le connaît à peine*) หลังจากนั้น ดูเหมือนว่า Estragon พยายามหาคำตอบให้ Pozzo ว่า Godot คือใครกันแน่ แต่ Estragon ก็ยังไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าคือใคร คำตอบของ Estragon มีลักษณะการตอบแบบ “เตาไปเรื่อย” ไม่มีความชัดเจน (*C’est-à-dire... l’obscurité... la fatigue... la faiblesse...*) สำหรับ Estragon ตัวละคร Godot คือภาพที่คลุมเครือ ไม่ชัดเจน และไม่มีตัวตน คำตอบแบบเตาไปเรื่อยของ Estragon น่าสนใจในแง่ของการสื่อสาร เพราะเครื่องหมาย “...” (*Le point de suspension*) แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจและความไม่มั่นใจของผู้พูด เป็นการพูดแบบเลื่อนลอย ไร้จุดหมายที่ชัดเจน นอกจากนั้น ในแง่ของการถ่ายเสียง (*La transcription*) เครื่องหมาย “...” หมายถึงการพูดแบบต่อเนื่องที่ยังไม่จบ เป็นลักษณะการพูดแบบยืดยาว ไม่จบประโยค ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความลังเล ความไม่แน่ใจของ Estragon จนในที่สุด Vladimir ก็พูดตัดบทด้วยการพูดแทรกหรือพูดขัดจังหวะก่อนที่ Estragon จะพูดจบว่าอย่าไปฟัง Estragon พูดอีกเลย (*C’est-à-dire... l’obscurité... la fatigue... la faiblesse... l’attente... j’avoue... j’ai cru... Un instant... Ne l’écoutez pas, monsieur, ne l’écoutez pas*)

การพูดขัดจังหวะของ Vladimir ตรงกับลักษณะการเกิดการพูดแทรกหรือการพูดขัดจังหวะกรณีที่ 2 คือ “พูดเร็วเกินไป” กล่าวคือ Vladimir พุดขึ้นมาโดยไม่รอให้ Estragon ในฐานะผู้ส่งสาร ณ ขณะนั้น (*L’émetteur en cours*) พูดจบก่อน ทำให้บทสนทนาในช่วงเวลานี้หยุดชะงักไปชั่วขณะหนึ่ง คำพูดของ Estragon ถูกตัดตอนและถูกขัดจังหวะ ทำให้การสื่อสารไม่ราบรื่น ขาดความต่อเนื่อง และส่งผลให้ท้ายที่สุด บทสนทาระหว่าง Pozzo และ Estragon ไม่บรรลุจุดประสงค์ของการสื่อสารที่ตั้งเอาไว้ นั่นก็คือการรู้ว่า Godot คือใคร การพูดแทรกในระหว่างการสนทนาเป็นปรากฏการณ์ทางการสื่อสารที่ปกติเพราะสามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน แต่การพูดแทรกหรือพูดขัดจังหวะที่เกิดขึ้นบ่อยมากจนเกินไปอาจทำให้ปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารระหว่างคู่สนทนาขาดความต่อเนื่อง ไม่ราบรื่น ทำให้การสนทนาหยุดชะงัก ในกรณีที่ร้ายแรงกว่านี้คือการพูดแทรกอาจทำให้จุดประสงค์ของการสื่อสารไม่สัมฤทธิ์ผลตามที่ผู้ส่งสารได้ตั้งเอาไว้ล่วงหน้า การสื่อสารที่ล้มเหลวไม่อาจสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันและกันได้อย่างสมบูรณ์แบบ

7.6 การใช้ภาษาที่ไม่สัมพันธ์กับการกระทำ

Austin (1962) ได้กล่าวถึงทฤษฎีปฏิบัติสัมพันธ์ทางการสื่อสารในหนังสือชื่อ *How to do things with words* ไว้ว่าคำพูดมีความหมายเท่ากับการกระทำ เมื่อเราพูดอะไรออกไปแล้ว นั้นหมายความว่าเราได้ให้สัญญาว่าจะทำสิ่งที่พูดไปแล้วด้วย Disson (1996) ได้กล่าวเสริมในจุดนี้ว่าการใช้คำกริยากลุ่ม “Les verbes performatifs” เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ส่งสารมีพันธะสัญญาที่ต้องกระทำตามที่ได้พูดเอาไว้ ดังนั้น หากผู้พูดกล่าวคำว่า “Oui” นั้นเป็นการสื่อความหมายว่าผู้พูดได้รับปากสัญญาว่าจะกระทำตามที่สัญญาเอาไว้ Austin (1962) ได้ยกตัวอย่างเสริมในจุดนี้โดยยกคำกริยา “Promettre” ซึ่งเป็นคำกริยาหนึ่งในกลุ่มคำกริยา “Les verbes performatifs” ว่า คำกริยา “Promettre” ไม่ได้มีความหมายเพียงแค่ว่า “Je vous promets” เท่านั้น หากแต่ยังหมายถึง “Je serai chez toi demain soir” หรือ “Vous pouvez compter sur moi” ก็ได้เช่นกัน ดังนั้น การพูดจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ความต้องการที่จะสื่อเจตนาธรรมณ์ออกไปให้ผู้รับสารทราบเท่านั้น หากแต่การพูดยังแฝงความหมายของการสัญญาว่าจะกระทำไว้อีกด้วย

Samuel Beckett ได้ประพันธ์บทละครเรื่อง *En attendant Godot* ด้วยการใช้ลักษณะภาษาที่หลากหลายในบทสนทนาระหว่างตัวละคร ซึ่งทำให้ลักษณะการสื่อสารในบทละครเรื่องนี้มีความโดดเด่นและแปลกกว่าลักษณะการใช้ภาษาในบทละครเรื่องอื่น ๆ การใช้ภาษาที่ไม่ตรงกับการกระทำก็เป็นลักษณะการใช้ภาษาของตัวละครอย่างหนึ่งที่พบได้บ่อยในบทละครเรื่องนี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่ขัดแย้งกับแนวความคิดทางด้านปฏิบัติสัมพันธ์ทางการสื่อสารที่ Austin ได้กล่าวไว้ข้างต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 6

Vladimir : Qu'est-ce que je disais... Comment va ton pied ?

Estragon : Il enfle.

Vladimir : Ah oui, j'y suis, cette histoire de larrons. Tu t'en souviens ?

Estragon : Non.

Vladimir : Tu veux que je te la raconte ?

Estragon : Non.

Vladimir : Ça passera le temps. (*Un temps*) C'était deux voleurs, crucifiés en même temps que le Sauveur. Oh...

Estragon : Le quoi ?

Vladimir : Le Sauveur. Deux voleurs. On dit que l'un fut sauvé et l'autre...(// *cherche le contraire de sauvé*)...damné.

Estragon : Sauvé de quoi ?

Vladimir : De l'enfer.

Estragon : Je m'en vais. (*Il ne bouge pas*).

(*En attendant Godot*, 1952, น. 14)

Vladimir เริ่มบทสนทนาด้วยการถามเกี่ยวกับอาการของ Estragon ว่าเป็นอย่างไรบ้าง (*Qu'est-ce que je disais... Comment va ton pied ?*) Estragon ตอบว่าเท้ายังบวมอยู่ (*Il enfle*) Vladimir ดำเนินบทสนทนาด้วยการเปลี่ยนหัวข้อสนทนาใหม่ว่าอยากฟังเรื่องขโมยไหม (*Tu veux que je te la raconte ?*) แต่ Estragon ตอบว่าไม่อยากฟัง (*Non*) ถึงกระนั้น Vladimir ก็ยังเล่าเรื่องนี้ต่อไป จนในที่สุด Estragon ไม่อยากฟังจึงบอกว่าจะไปจากที่นี่แล้ว (*Je m'en vais*) แต่เป็นเพียงแต่คำพูดที่สวนทางกับการกระทำ เพราะ Estragon พุดจบแล้วก็ไม่ได้หนีหายไปไหน เขายังอยู่ที่เดิม จะเห็นได้ว่าคำพูดของ Estragon ที่บอกว่าจะไปจากที่นี่ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงพันธสัญญาที่จะรักษาคำพูดนี้ด้วยการกระทำตามที่ได้กล่าวไว้ เป็นการพูดที่ขัดแย้งกับการกระทำของตนเอง Austin ได้กล่าวไว้ว่าในปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารว่าคำพูดมีความหมายเท่ากับการกระทำ (*Dire, c'est faire*) แต่ลักษณะการใช้ภาษาที่ขัดแย้งกับการกระทำของตัวละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett นี้แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งกันระหว่างคำพูดกับการกระทำอย่างชัดเจน (*Dire, c'est de ne pas faire*)

7.7 การใช้คำที่มีความหมายเหมือน

พจนานุกรม *Le Petit Robert* ได้ให้ความหมายของคำนี้ว่า

“Le synonyme “Se dit de mots ou l'expression qui ont une signification très voisine et à la limite, le même sens”

(*Le Petit Robert*, 2000, น. 2455)

คำที่มีความหมายเหมือนสามารถพบได้ในทุกชาติและทุกภาษา ถือว่าเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่เป็นปกติในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ในภาษาฝรั่งเศสมีการใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือใช้ทดแทนกันได้หลายกรณี การใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันพบได้ในการสนทนาระหว่าง Vladimir และ Estragon ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7

Vladimir : Si tu les essayais ?

Estragon : J'ai tout essayé.

Vladimir : Je veux dire, les chaussures.

Estragon : Tu crois ?

Vladimir : Ça fera passer le temps. (*Estragon hésite.*) Je t'assure, ce sera une diversion.

Estragon : Un délassement.

Vladimir : Une distraction.

Estragon : Un délassement.

Vladimir : Essaie.

Estragon : Tu m'aideras ?

Vladimir : Bien sûr.

(*En attendant Godot*, 1952, n. 96-97)

การใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันดังกล่าวดังที่ปรากฏในตัวอย่างนี้ล้วนเป็นกลุ่มคำที่แปลออกมาในแนวทางเดียวกันคือ “การผ่อนคลาย” หรือ “การพักผ่อน” (*Un délassement, Une distraction, Un délassement*) Samuel Beckett ตั้งใจที่จะให้ตัวละครในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* นี้ใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันอยู่บ่อยครั้ง ไม่ใช่เหตุบังเอิญที่ผู้แต่งใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันบ่อยครั้ง แต่เป็นความตั้งใจของ Samuel Beckett ที่ต้องการสื่อให้เห็นถึงความหยุดนิ่งของบทสนทนา การใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันเปรียบเสมือนกับการหยุดนิ่งอยู่กับที่ของการสื่อสาร เพราะเป็นการใช้คำที่ไม่ก่อให้เกิดความหมายใหม่ ๆ ที่ก้าวไปข้างหน้า ความหมายซ้ำเดิมยังคงถูกใช้วนไปเวียนมาหลาย ๆ ครั้ง สื่อความหมายถึงหัวข้อในการสนทนายระหว่าง Vladimir และ Estragon ย้ำอยู่กับที่

Vladimir เสนอให้ Estragon ลองสวมรองเท้าเพื่อเป็นการฆ่าเวลาในระหว่างรอคอยการมาถึงของ Godot (*Si tu les essayais ? J'ai tout essayé. Je veux dire, les chaussures. Ça fera passer le temps*) เพราะการลองรองเท้าระหว่างรอ Godot นั้นเป็นการผ่อนคลายอย่างหนึ่ง (*Je t'assure, ce sera une diversion*) Estragon ก็ตอบกลับด้วยการใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันว่า (*Un délassement*) Vladimir ก็ตอบด้วยการใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันไปด้วยเช่นกันว่า (*Une distraction*) การที่ตัวละครใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันซ้ำไปซ้ำมาแบบนี้หลายครั้งแสดงให้เห็นการกระทำที่หยุดนิ่งอยู่กับที่ เนื้อหาในการสนทนายระหว่างทั้งสองคนนี้ไม่ดำเนินไปข้างหน้า (*La conversation ne se développe pas*) การใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันหลายครั้งแบบนี้เป็นเพียงแค่การพุดคั่นเวลาในระหว่างรอ Godot เท่านั้น ไม่ได้ทำให้ปฏิสัมพันธ์ดำเนินต่อไปได้ เพราะไม่มีการสร้างเนื้อหาใหม่ ๆ ในระหว่างการสนทนา

7.8 การใช้ประโยคคำสั่ง

เราพบการใช้ประโยคคำสั่งในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett อยู่เป็นจำนวนมาก ใน *Le Dictionnaire de Linguistique* ให้ความหมายของประโยคคำสั่งไว้ดังนี้

“L’impératif est un mode exprimant un ordre donné à un ou plusieurs interlocuteurs (dans les phrases affirmatives) ou une défense (dans les phrases négatives) (...) On appelle *fonction impérative* la fonction du langage par laquelle l’émetteur tend à imposer au destinataire un comportement déterminé”

(Dubois et al., 2001, น. 240-241)

ประโยคคำสั่งจึงเป็นประโยคที่ผู้ส่งสารใช้พูดกับผู้รับสารเพื่อออกคำสั่งให้ปฏิบัติตาม ประโยคคำสั่งจึงมีหน้าที่หลัก 2 ประการ คือ สั่งให้ทำ และสั่งห้ามทำ ในการวิเคราะห์ ปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารระหว่างคู่สนทนาพบว่าการใช้ประโยคคำสั่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาหรือระหว่างตัวละครในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett ได้ 2 ลักษณะ คือ ผู้ที่ออกคำสั่งจะมีสถานะทางสังคมที่สูงกว่าผู้รับคำสั่งที่มีหน้าที่ปฏิบัติตามสิ่งที่ได้รับมอบหมาย ประโยคคำสั่งพบมากในบทสนทนาระหว่าง Pozzo และ Lucky

ตัวอย่างที่ 8

Pozzo : C’est parfait. Tout le monde y est ? Tout le monde me regarde ? (*Il regarde Lucky, tire sur la corde. Lucky lève la tête*). Regarde-moi, Porc ! (*Lucky le regarde.*) Parfait. (*Il met la pipe dans sa poche, sort un petit vaporisateur et se vaporise la gorge, remet le vaporisateur dans sa poche, se râcle la gorge, crache, ressort le vaporisateur, se revaporise la gorge, remet le vaporisateur dans sa poche.*) Je suis prêt. Tout le monde m’écoute ? (*Il regarde Lucky, tire sur la corde*) Avance ! (*Lucky avance.*) Là ! (*Lucky s’arrête.*)

(*En attendant Godot*, 1952, น. 40-41)

Pozzo ออกคำสั่งให้ Lucky ทำตามหลายครั้ง เช่น สั่งให้ Lucky มองไปที่ตนเอง (*Regarde-moi, Lucky le regarde.*) หรือสั่งให้เดิน (*Avance ! (Lucky avance.)*) หรือสั่งให้หยุด อยู่ตรงนั้น (*Là ! (Lucky s’arrête)*) เป็นต้น ประโยคคำสั่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง Pozzo และ Lucky มีลักษณะไม่เท่าเทียมกัน โดยที่ Pozzo มีสถานะและมีอำนาจเหนือกว่า Lucky อย่างเห็นได้ชัด Esslin (1961) ได้กล่าวไว้ว่าลักษณะการใช้ภาษาในการสื่อสารของตัวละครในเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett เป็น “ขบถ” ต่อบทละคร

คลาสสิกเพราะ Samuel Beckett ได้เขียนให้ตัวละครมีการใช้ภาษาที่แปลกและโดดเด่นเป็นอย่างมาก การใช้ภาษาตะกุกตะกัก การพูดซ้ำไปซ้ำมา การพูดผิดไวยากรณ์ ล้วนเป็นลักษณะการใช้ภาษาที่พบได้ยากมากในบทละครคลาสสิกที่เน้นการใช้ภาษาที่สวยงามเพื่อถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกให้ผู้ชมหรือผู้อ่านเข้าใจความหมายที่แท้จริงได้อย่างชัดเจนและกระจ่าง แต่การใช้ภาษาเหล่านี้ในบทละคร *En attendant Godot* แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครที่ประสบปัญหาในการสื่อสารระหว่างกัน Samuel Beckett ไม่เพียงต้องการแสดงให้เห็นถึงการสื่อสารที่ล้มเหลวในบทสนทนาระหว่างตัวละครเท่านั้น แต่ลักษณะการพูดตะกุกตะกัก ซ้ำไปซ้ำมาคือลักษณะการพูดของมนุษย์ที่อยู่ในสภาวะวิตกกังวล ประหมา และขาดความมั่นคงทางจิตใจ ซึ่งตัวละครใน *En attendant Godot* แสดงออกมาในระหว่างการรอ Godot

การพูดคำหยาบและการใช้คำสั่งเป็นลักษณะการใช้ภาษาอีกประเภทหนึ่งที่พบได้ในบทสนทนาระหว่างตัวละคร ผู้ที่ออกคำสั่งหรือตำหนิ ตำหนิคู่สนทนาด้วยคำหยาบคายอาจจะแสดงให้เห็นถึงสภาวะจิตใจที่หยาบกร้านและเหี้ยมโหดของตัวละครนั้น แต่การใช้คำหยาบและการใช้คำสั่งนั้นยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างคู่สนทนาอีกด้วย

แม้ว่าลักษณะการใช้ภาษาที่พบในบทละครเรื่องนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงการสื่อสารที่ไม่มีแก่นสารระหว่างตัวละครเอก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการพูดของตัวละครนั้นเปรียบเสมือนกับการยืนยันทัวตนในสังคม (*Parler, c'est l'existence*) การที่ตัวละครมาพบเจอกันแล้วพูดคุยกันด้วยคำหยาบ พูดตะกุกตะกัก พูดซ้ำไปซ้ำมา พูดอย่างหนึ่ง ทำอีกอย่างหนึ่ง หรือพูดผิดไวยากรณ์ ไม่ได้มีจุดประสงค์ที่ต้องการสื่อความหมายหรือสารแก่นสาร แต่การพูดคุยระหว่างกันนั้นมีเป้าหมายเพียงเพื่อให้ปฏิสัมพันธ์ดำเนินไปได้ในระหว่างรอคอย Godot และต้องการแสดงตัวตนในสังคมเท่านั้น

8. สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในบทสนทนาระหว่าง Vladimir Estragon Pozzo และ Lucky ซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่อง ผู้วิจัยเลือกใช้บทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett เป็นฐานข้อมูลหลักในการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอก เนื่องจากเป็นบทละครที่มีลักษณะการใช้ภาษาที่น่าสนใจและโดดเด่นสำหรับการวิเคราะห์บทสนทนา Ryngaert (1991) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *Introduction à l'analyse du théâtre* ไว้ว่าตัวละครเปรียบเสมือนตัวแทนหรือกระบอกเสียงในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ดังนั้น Samuel Beckett จึงสร้างให้

ตัวละครมีปัญหาในการสื่อสารระหว่างกัน บทสนทนาระหว่าง Vladimir และ Estragon ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องในขณะที่กำลังรอ Godot อยู่ แต่ผู้วิจัยพบว่าการสนทนาระหว่างตัวละครเอกไม่มีสาระแก่นสารที่ชัดเจน คำพูดและการกระทำเป็นเพียงความว่างเปล่า นำไปสู่สิ่งที่เรียกว่า “ความล้มเหลวในการสื่อสาร” (Lecherbonnier et al., 1989, น. 651)

ผู้วิจัยเลือกใช้บทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett เป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารระหว่างตัวละครเอกแทนการใช้บทสนทนาที่สามารถหาได้จากการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เนื่องจากการศึกษาบทละครโดยการนำทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ขอบเขตของงานวิจัยชิ้นนี้ได้มุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงวรรณกรรม แต่เป็นการวิเคราะห์ด้านปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารระหว่างตัวละครเอกโดยการเลือกบทสนทนาในบทละครเป็นฐานข้อมูล ผู้วิจัยเริ่มทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทละคร *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett จากนั้น ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์บทละครด้วยการแยกเนื้อหาออกเป็นหมวดหมู่ เพื่อง่ายต่อการนำไปใช้ในขั้นตอนการเขียนงานวิจัย งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นการศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาของตัวละคร โดยการนำทฤษฎีการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ การวิเคราะห์บทสนทนา และวาทกรรมวิเคราะห์ เพื่อนำมาเป็นสมมติฐานการวิจัย กล่าวคือ หากปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วยคู่สนทนาอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป และคู่สนทนานี้ต้องมีจุดประสงค์ของการสื่อสารที่ชัดเจน งานวิจัยชิ้นนี้พบว่าตัวละครเอกสร้างปฏิสัมพันธ์ขึ้นมาจากคำพูดและการกระทำที่ “ไร้สาระ” หากแก่นสารไม่ได้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกสร้างจาก “ความว่างเปล่า” ของคำพูดและการกระทำ

การใช้ภาษาจะถูกตะกักหรือการพูดติดอ่างเป็นลักษณะการใช้ภาษาที่เด่นของบทละครเรื่องนี้ เพราะแสดงให้เห็นว่าตัวละครมีความไม่มั่นใจในสิ่งที่พูดออกไป ทำให้การสื่อสารระหว่างตัวละครไม่ชัดเจนและทำให้การสนทนาไม่ดำเนินไปข้างหน้าอย่างราบรื่น

ผลการวิจัยยังพบว่าตัวละครเอกพูดซ้ำไปซ้ำมาอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าลักษณะการพูดซ้ำไปซ้ำมาเป็นอาการผิดปกติทางจิตและทางระบบประสาทอย่างหนึ่งที่บ่งบอกให้เห็นว่าตัวละครขาดความมั่นใจและวิตกกังวล ทำให้เกิดการย้ำคิดย้ำทำอยู่เนือง ๆ Darcos (1992) ได้กล่าวไว้ว่าตัวละครในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett เป็นตัวละครที่มีปัญหาในการสื่อสาร เมื่อใดก็ตามที่ตัวละครต้องการพูด พวกเขา ก็จะพูดย้ำคิดย้ำทำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาวะจิตใจที่ไม่ปกติของตัวละคร สภาวะการพูดย้ำคิดย้ำทำหรือการพูดซ้ำไปซ้ำมาส่งผลให้ปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารระหว่างตัวละครหยุดชะงัก ไม่ราบรื่น การพูดซ้ำไปซ้ำมายังทำให้การสนทนาหม่นวนย้อนกลับมาที่เดิมอยู่ตลอดเวลา

การพูดผิดไวยากรณ์เป็นลักษณะการใช้ภาษาอีกประเภทหนึ่งที่พบมากในปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารระหว่างตัวละครเอก Ubersfeld (1996) กล่าวไว้ว่าตัวละครที่ปรากฏอยู่ในบท

ละครหรือบนเวทีจะถูกตีความจากคำพูดและบริบทที่แวดล้อมเสมอ เราไม่สามารถวิเคราะห์ตัวละครได้หากไม่วิเคราะห์คำพูดของตัวละคร ดังนั้น คำพูดที่ตัวละครใช้สื่อสารระหว่างกันจึงเปรียบเสมือนกุญแจที่ไขไปสู่บุคลิก ลักษณะ และนิสัยใจคอของตัวละครนั้น ๆ

ในบทละคร *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett การพูดผิดไวยากรณ์ของตัวละครทำให้การสื่อสารความต้องการระหว่างตัวละครคลาดเคลื่อน ไม่ชัดเจน ซึ่งอาจทำให้ผู้รับสารไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ส่งสารได้อย่างถูกต้อง ก่อให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจในปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารระหว่างกัน

ผลการวิจัยยังพบอีกว่าตัวละครใช้คำหยาบในการสื่อสารระหว่างกันอยู่บ่อยครั้ง การพูดคำหยาบจัดเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน แต่หากพูดคำหยาบมากเกินไปหรือใช้ไม่ถูกต้องตามกาลเทศะ ก็อาจทำให้เกิดปัญหาทางการสื่อสารได้ การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจึงต้องคำนึงถึงระดับภาษาและสถานะทางสังคมของกลุ่มสนทนาอย่างเคร่งครัด Moirand (1982) ได้กล่าวไว้ว่าการสื่อสารจะสัมฤทธิ์ผลไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางภาษาอย่างเดียวเท่านั้น ปัจจัยทางด้านสังคม ชนบ และประเพณี มีความสำคัญอย่างยิ่ง หากผู้พูดมีความสามารถสื่อสารภาษาใดภาษาหนึ่งอย่างคล่องแคล่ว แต่ไม่คำนึงถึงเวลา สถานที่ และสถานะทางสังคมของกลุ่มสนทนา การใช้คำหยาบบ่อยครั้งอาจทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสนทนาดำเนินไปได้ไม่ราบรื่น แต่ยังทำให้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันมีปัญหาอีกด้วย นอกจากนี้ การใช้คำหยาบเพื่อเป็นคำตำหนิหรือคำตำหนิยังแสดงให้เห็นถึงสถานะที่แตกต่างระหว่างตัวละครเอก ผู้ที่ตำหนิเป็นผู้ที่มีสถานะสูงกว่าผู้ที่ถูกตำหนิ

ในบทสนทนาระหว่างตัวละครเอก ผลการวิจัยพบว่าตัวละครเอกมีการพูดขัดจังหวะหรือการพูดแทรกอยู่บ่อยครั้ง Sacks et al. (1974) ได้ค้นพบว่าการสนทนาระหว่างคน 2 คนมีลักษณะเฉพาะที่เป็นระเบียบแบบแผน ปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารจะราบรื่นเมื่อกลุ่มสนทนาเคารพ “สิทธิ” และ “หน้าที่” ของตนเอง ผู้พูดมีสิทธิที่จะพูด และผู้ฟังมีหน้าที่ฟังจนกว่าผู้พูดจะพูดจบ แต่หากมีคนใดคนหนึ่งไม่เคารพกฎกติกาการสนทนาในการสื่อสาร กล่าวคือ ผู้ฟังพูดในขณะที่ผู้พูดยังพูดไม่จบ ปัญหาการพูดขัดจังหวะจะเกิดขึ้นในวงสนทนา แม้ว่าการพูดแทรกหรือการพูดขัดจังหวะถือเป็นปรากฏการณ์ปกติที่อาจเกิดขึ้นได้ในสื่อสารในชีวิตประจำวัน แต่หากการพูดขัดจังหวะหรือการพูดแทรกเกิดขึ้นบ่อยครั้งอาจทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสนทนาหยุดชะงักและในบางกรณีอาจทำให้เกิดความไม่พอใจ การสนทนาจบลงโดยที่จุดประสงค์ของการสื่อสารไม่สัมฤทธิ์ผล

ตัวละครเอกยังมีการใช้ภาษาที่ไม่สอดคล้องกับการกระทำ ลักษณะ “พูดอย่าง ทำอย่าง” เกิดขึ้นบ่อยครั้งในปฏิสัมพันธ์ระหว่าง Vladimir และ Estragon Darcos (1992) กล่าวไว้ว่าทั้ง Vladimir และ Estragon ไม่มีจุดประสงค์ที่แน่นอนในการสนทนาในระหว่างรอ Godot แต่ทั้งคู่ก็ต้องพูดคุยกันเพราะการพูดเป็นสิ่งที่ไม่บอกพวกเขายังมีตัวตนอยู่ การพูดยังทำให้

Vladimir และ Estragon มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันแม้ว่าตัวละครทั้งคู่จะมีการพูดที่ไม่สอดคล้องกับการกระทำก็ตาม (Les paroles conflictuelles)

แม้การพูดเป็นสิ่งที่ทำให้ Vladimir และ Estragon ยังมีตัวตนอยู่ในสังคมและยังคงมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง แต่การพูดที่ขัดแย้งกับการกระทำส่งผลให้บทสนทนาระหว่างตัวละครเอกเป็นความว่างเปล่าเพราะคำพูดไม่ก่อให้เกิดการดำเนินเนื้อเรื่อง ไม่มีเนื้อหาที่สามารถรับรู้และเข้าใจได้ เมื่อตัวละครพูดอย่าง ทำอย่าง บทละครจึงไม่มีเรื่องราวที่ดำเนินไปตามหลักเหตุและผล เป็นคำพูดที่ขาดความน่าเชื่อถือ Austin (1962) กล่าวไว้ว่า “คำพูดหมายถึงการกระทำ” (Dire, c'est faire) เมื่อใดที่ผู้ส่งสารกล่าวอะไรออกไป นั่นหมายความว่าผู้ส่งสารแสดงความรับผิดชอบต่อคำพูดนั้นด้วยการทำตามสิ่งที่พูด การพูดอย่าง ทำอย่าง ของตัวละครเอกในบทละครเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าทั้ง Vladimir และ Estragon มีความขัดแย้งภายในจิตใจและความคิดของตัวเอง ซึ่งแสดงออกผ่านคำพูดและการกระทำที่ขัดแย้งกัน

Vladimir และ Estragon ยังนิยมใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันในการสนทนา การใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันอาจเป็นประโยชน์ในการอธิบายความหมายของคำศัพท์ หากคู่สนทนาไม่เข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ ผู้ส่งสารสามารถใช้คำอื่นที่มีความหมายเหมือนกันได้ ซึ่งอาจทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ปฏิสัมพันธ์ก็จะดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

แต่การใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันในบทละครเรื่อง *En attendant Godot* ของ Samuel Beckett ไม่ได้มีจุดประสงค์ในการอธิบายความหมายของคำศัพท์ หากแต่ Samuel Beckett สร้างคำพูดเหล่านี้ให้กับตัวละครเอกเพื่อแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาของบทละครหยุดนิ่งอยู่กับที่ ไร้การเคลื่อนไหว เพราะการใช้คำที่มีความหมายเหมือนเปรียบเสมือนกับการพูดซ้ำสิ่งเดิม

การใช้ประโยคคำสั่งเป็นลักษณะการใช้ภาษาลักษณะสุดท้ายที่ผู้วิจัยพบในบทสนทนาระหว่าง Vladimir และ Estragon ในบริบทของการสื่อสารในชีวิตประจำวันทั่วไป การใช้ประโยคคำสั่งมีจุดประสงค์หลัก 2 ประการ คือ สั่งให้ทำและสั่งห้าม ผู้ที่ออกคำสั่งมักเป็นผู้ที่มีสถานะสูงกว่าผู้ที่รับคำสั่ง การใช้ประโยคคำสั่งของตัวละครเอกในบทละครเรื่องนี้บ่งบอกถึง “อำนาจ” ของผู้ออกคำสั่ง และ “หน้าที่” ของผู้รับคำสั่งที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย ประโยคคำสั่งจึงเป็นการใช้ภาษาอย่างหนึ่งที่ยังบ่งบอกสถานะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาได้

เอกสารอ้างอิง

- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์
- Austin, J.L. (1962). *How to do things with words*. Oxford: Charendon Press..
- Beckett, S. (1952). *En attendant Godot*. Paris: Editions de Minuit.
- Darcos, X. (1992). *Histoire de la littérature française*. Paris: Hachette.
- Disson, A. (1996). *Pour une approche communicative dans l'enseignement du français au Japon : Bilan et Propositions*. Osaka: Presse universitaire d'Osaka.
- Dubois, J. et al. (2001). *Dictionnaire de Linguistique*. Paris: Larousse.
- Esslin, M. (1961). *The Theatre of the Absurd*. London: Bloomsbury Publishing.
- Lecherbonnier, L. et al. (1989). *Littérature du XXe siècle*. Paris: Nathan.
- Kerbrat-Orecchioni, C. (1990). *Les interactions verbales 1*. Paris: Armand Colin.
- Moirand, S. (1982). *Enseigner à communiquer en langue étrangère*. Paris: Hachette.
- Rey-Debove, J. et Rey, R. (2000). *Le Petit Robert*. Paris: Robert.
- Ryngaert, J.P. (1991). *Introduction à l'analyse du théâtre*. Paris: Bordas.
- Sacks, H. (1984). "On doing "being ordinary" in *Handbook of Discourse Analysis*, S.D. pp. 13-23.
- Sacks, H., Schegloff, E. & Jefferson, G. (1974). "A Simplest Systematics for the Organization Of Turn-Taking in Conversation" in *Langage*, 50, 695-735.
- Traverso, V. (2004). *L'analyse des conversations*. Paris: Nathan.
- Ubersfeld, A. (1996). *Lire le théâtre*. Paris: Editions Belin.